

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Стаття посвячена проблемі ефективного обучения иностранным языкам будущих юристов в связи с интеграцией Украины в европейские и мировые структуры. Автора интересует построение учебного процесса таким образом, чтобы сделать обучение иностранным языкам наиболее эффективным.

Ключевые слова: дистанционное обучение, иностранные языки, профессиональная подготовка, будущие юристы.

Статтю присвячено проблемі ефективного навчання іноземних мов майбутніх юристів у зв'язку з інтеграцією України до європейських і світових структур. Автора цікавить побудова навчального процесу таким чином, щоб зробити навчання іноземних мов найбільш ефективним.

Ключові слова: дистанційне навчання, іноземні мови, професійна підготовка, майбутні юристи.

The article is devoted to the problem of effective teaching of future lawyers due to the integration of Ukraine to the European and world structures. The author is interested in the formation of teaching process in the way that allows making teaching foreign languages the most effective.

Keywords: distance learning, foreign languages, vocational training, future lawyers.

Інтеграція України до європейських і світових структур, а також бурхливий розвиток інформаційних технологій відображаються на всіх аспектах життя, не є винятком і сфера освітньої діяльності. На сьогодні модернізацію системи освіти в державі все частіше пов'язують з розвитком дистанційного навчання, яке розглядають як один з істотних факторів підвищення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Цю форму навчання широко застосовують у країнах Західної Європи, США та в інших розвинутих країнах [8; 9]. Відповідно, залишаючись осторонь світових освітніх процесів, ми ризикуємо втратити частину студентів, які замість вітчизняних закладів освіти обиратимуть зручніші й сучасніші закордонні аналоги в дистанційному форматі. Зважаючи на це, *актуальними* видаються дослідження, спрямовані на розроблення теоретико-методичних засад системи дистанційної освіти, створення відповідних методик навчання й розроблення навчальних курсів. Особливо *актуальне* це питання для Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «ХАІ», оскільки нещодавно в цьому закладі вищої освіти відкрилася нова спеціальність «Право» з підготовки майбутніх юристів.

Система дистанційного навчання в нашій державі перебуває на стадії становлення, тим не менш про її важливість і перспективність свідчить розроблення широкої нормативно-правової бази [2] і зростала кількість праць [6], охоплюючи й

праці, присвячені проблемам дистанційного навчання англійської мови в немовному закладі вищої освіти [3; 7], у тому числі й на рівні дисертацій [5]. Однак нам не вдалося знайти достатньо праць із проблем дистанційного навчання іноземних мов у процесі професійної підготовки майбутніх юристів, що свідчить про необхідність проведення досліджень у цій галузі.

Мета статті полягає в розкритті ефективних шляхів застосування дистанційного навчання іноземних мов під час підготовки майбутніх юристів.

Виконання цієї мети потребує розв'язання таких завдань:

– ознайомитися з нормативними документами й дослідженнями вітчизняних і зарубіжних учених стосовно дистанційного навчання загалом і навчання юристів зокрема;

– визначити поняття «дистанційне навчання»;

– дослідити технології дистанційного навчання;

– подати методичні рекомендації з ефективного застосування мультимедійних навчальних комплексів під час дистанційного навчання іноземної мови майбутніх юристів.

Проблеми юридичної освіти є предметом дослідження фахівців різних наукових галузей: педагогіки, психології, правознавства та ін. Теоретичні засади формування в майбутніх юристів професійно вагомих якостей, професійної культури, правосвідомості, психологічної готовності до професійної діяльності тощо розкрито в дисертаціях А. Агаєвої, Т. Анісімової, М. Бабкова, С. Базорова, О. Бовдир, Ю. Бойко, А. Бражникової, Д. Демченко, О. Денищика, С. Зайцевої, В. Ільїна, Р. Каламаж, А. Кучерявого, С. Лаптинської, Т. Мартинюк, В. Рижикова, В. Савіщенко, О. Федорчук, Б. Чупринського та ін.

У результаті переорієнтації в останні десятиліття знаннєвої парадигми освіти на компетентнісну провідним завданням професійної підготовки майбутніх юристів у закладі вищої освіти науковці визнають формування їхньої професійної компетентності, яка передбачає відповідний до суспільних вимог рівень науково-предметної, методичної, інформаційної, комунікативної, психологічної готовності фахівців до виконання їхніх службових обов'язків, наявність у них здатності до нестандартного розв'язання виробничих завдань, самовдосконалення, самоосвіти, постійного особистісного й професійного саморозвитку, соціальної й професійної мобільності.

Теоретичне розроблення компетентнісного підходу до навчання здійснено в роботах таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як Р. Бадер (R. Bader), В. Байденко, Н. Бібік, Ф. Е. Вайнерт (F. E. Weinert), А. Вербицький, О. Дахін, Л. Єлагіна, Е. Зеєр, І. Зимня, Д. Іванов, М. Ільязова, Е. Кліме (E. Klieme), О. Локшина, О. Овчарук, В. Олійник, О. Пометун, Дж. Равен (J. Raven), Д. С. Річен (D. S. Rychen), І. Родигіна, Г. Селевко, В. Хутмахер (W. Hutmacher), А. Хуторської, А. Шелтен (A. Schelten), Е. Шорт (E. Short) та ін.

Різні аспекти проблеми формування професійної компетентності майбутніх юристів розкрито в працях О. Альшиної, В. Баловневої, В. Бочарова, С. Вишневської, Л. Грідневої, О. Губаревої, Д. Демченко, І. Жукової, С. Зайцевої,

О. Косянкової, І. Кулантаєвої, Н. Львової, Т. Масленникової, К. Маркарової, Т. Поясок, С. Ситникова, Т. Сороковика, А. Таової, Р. Хайрутдінової та ін.

Важливими в контексті дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх юристів є праці, які висвітлюють сутнісні характеристики професії юриста, зокрема деонтологічні аспекти юридичної діяльності (О. Бандурка, І. Бризгалов, С. Гусарев, О. Скакун), образ юриста в сучасній європейській культурі (Ж. Алексєєва), філософсько-правові проблеми професійної культури юриста (О. Ануфрієнко, Ю. Занік, О. Несімко, А. Романова, С. Сливка) та ін.

Вимоги оптимізації процесу формування професійної компетентності майбутніх фахівців зумовлюють необхідність пошуку й використання перспективних інноваційних технологій навчання.

Згідно з досвідом багатьох країн світу, зокрема й України, ефективним засобом удосконалення системи вищої освіти є впровадження в освітній процес технологій дистанційного навчання, які можуть значною мірою підвищити ефективність професійної підготовки фахівців різного профілю.

Дистанційне навчання, за визначенням А.А. Андрєєва, – це синтетична, інтегральна, гуманістична форма навчання, яка ґрунтується на використанні широкого спектра традиційних і нових інформаційних технологій та їхніх технічних засобів, які використовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем та студентом, коли процес навчання не залежить від їхнього розташування в просторі і в часі, а також від конкретної освітньої установи [4].

Дистанційне навчання дозволяє студентам незалежно від часу й місця перебування отримувати доступ до інформаційних ресурсів, підтримувати індивідуальний зв'язок з викладачами, опановувати матеріал за допомогою інтерактивних форм і методів та створює тим самим сприятливі умови для гуманізації й індивідуалізації навчально-виховного процесу, посилення пізнавальної мотивації й інтенсифікації самостійної діяльності тих, хто навчається.

Актуальність упровадження дистанційного навчання в систему вищої освіти України знаходить відбиття в таких державних документах, як Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (2000), Положення про дистанційне навчання (2013) та ін.

Аналіз літератури свідчить, що вітчизняні й зарубіжні вчені дослідили широке коло питань щодо історії розвитку, актуальності, розроблення й упровадження в освітній процес технологій дистанційного навчання (О. Андрєєв, С. Антошук, Л. Гозман, П. Дмитренко, Є. Долинський, Е. Євреїнов, В. Каймін, В. Канаєв, Д. Кіган (D. Keegan), С. Коваленко, Дж. Коул (J. Cole), В. Кухаренко, В. Кушерець, О. Малярчук, О. Меньяйленко, Дж. Л. Мур (J. L. Moore), Л. Панченко, Є. Полат, Т. Поясок, Є. Прокоф'єв, С. Семеріков, Є. Смирнова-Трибульська, О. Собаєва, П. Стефаненко, І. Тавгень, В. Шейко, Б. Шуневич, Б. Холмберг (B. Holmberg) та ін.). Проблему використання технологій дистанційного навчання в процесі юридичної освіти розробляли Р. Валєєв, Ю. Василевич, О. Каліцева, Н. Русіна, Т. Філіпенко й ін.

Результати аналізу фахової літератури, нормативних документів, реального

стану професійної підготовки майбутніх юристів у закладах вищої освіти дозволили виявити наявність суперечностей між вимогами модернізації системи юридичної освіти за допомогою використання економічно рентабельних і педагогічно ефективних інноваційних технологій навчання, які дозволяють зменшити аудиторне навантаження й суттєво посилити самостійність і пізнавальну активність студентів, і недостатнім використанням потенціалу дистанційного навчання для вирішення цих проблем; актуальністю у вітчизняному науковому просторі проблеми професійної освіти майбутніх юристів і недостатньою розробленістю питання щодо застосування технологій дистанційного навчання, які відповідають умовам сьогодення, у процесі формування їхньої професійної компетентності.

Під технологіями дистанційного навчання можна розуміти сукупність знань про способи й засоби процесу навчання, яке відбувається на основі інформаційно-комунікативних технологій, під час якого можна спостерігати якісну зміну об'єкта.

Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку й методології індивідуальної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, поданим в електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передання й збереження навчальних матеріалів, організації й супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [4].

На цей час існують кілька технологій дистанційного навчання. В освіті вони відрізняються [1]:

- за формою представлення навчальних матеріалів;
- за наявністю посередника в системі навчання;
- за ступенем використання телекомунікацій і персональних комп'ютерів;
- за технологіями організації контролю навчального процесу;
- за ступенем застосування в технології навчання звичайних методів ведення навчального процесу;
- за методами ідентифікації студентів під час складання іспитів.

Головною метою використання технологій дистанційного навчання у ЗВО є забезпечення студентам доступу до електронних освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж.

Технології дистанційного навчання у вищій освіті розкривають можливості позитивного впливу на вирішення наступних проблем під час підготовки майбутніх фахівців [1]:

- підвищення рівня якості освіти у ЗВО;
- реалізація потреб майбутніх фахівців в освітніх послугах;
- підвищення професійної мобільності й активності майбутніх фахівців;
- формування єдиного освітнього простору в межах вищої освіти;
- індивідуалізація навчання під час масовості вищої освіти.

Технології дистанційного навчання містять індивідуалізований процес передання

й засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності майбутніх фахівців. Такі технології можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії. Такі технології надають можливість проводити дистанційне навчання за допомогою Інтернету; урізноманітнювати засоби спілкування студентів і викладачів (електронна пошта, чат, форум, обмін файлами тощо); активізувати роль викладача й здійснювати повний контроль за процесом навчання; застосовувати багаторівневу систему тестування; поповнювати базу даних, накопичувати різнобічну статистику [1].

Можемо запропонувати такий варіант методичних рекомендацій з ефективного застосування мультимедійних навчальних комплексів під час дистанційного навчання іноземної мови майбутніх юристів.

Методичні рекомендації розроблені англійською мовою для домашнього навчання студентів за спеціальністю «Право» з курсу «Кримінологія». Цей курс містить 15 модулів:

1. Вступ до кримінології.
2. Кримінальна статистика.
3. Система правосуддя Об'єднаного Королівства.
4. Розуміння, що таке наркотики.
5. Розуміння, що таке насилля.
6. Розуміння, що таке майновий злочин.
7. Усвідомлення ролі спільноти у запобіганні злочинам.
8. Розуміння, що таке транснаціональний та організований злочин.
9. Розуміння, що таке високотехнологічний злочин.
10. Розуміння того, у чому полягає запобігання злочинам.
11. Розуміння, що таке молодіжний злочин.
12. Розуміння, що таке антисоціальна поведінка.
13. Вступ до судової психології.
14. Вступ до злочинного профілювання.
15. Теорії тероризму.

Метою цього курсу самонавчання є забезпечення студентів вичерпним керівництвом з кримінології. Це ідеальний курс для кожного, хто бажає самостійно покращити знання про злочинність, її вплив на суспільство й те, як провадити правосуддя у цій сфері, а також покращити свій рівень володіння англійською мовою [9].

Отже, дистанційне навчання іноземних мов майбутніх юристів може посприяти кращому засвоєнню знань із правових дисциплін та орієнтації в міжнародному правовому просторі за умов підбору доречних методичних рекомендацій з ефективного застосування мультимедійних навчальних комплексів під час дистанційного навчання іноземних мов. Тому подальші дослідження в цьому напрямі полягають у розробленні таких методичних рекомендацій і їхній апробації. Однак слід пам'ятати, що таке заочне навчання не може повністю замінити очного, оскільки

студенти повинні мати практику живого спілкування.

Література:

1. *Бацуровська І. В., Самоїленко О. М.* Технології дистанційного навчання у вищій освіті. URL: http://www.confcontact.com/20110225/pe4_samojl.htm (дата звернення 20.03.2018).
2. *Дацюк В. Б.* Перспективи дистанційної освіти та віртуальних університетів в Україні. URL: <http://mediacenter.uz.ua/data/daciuk.pdf> (дата звернення 20.03.2018).
3. *Дишлева Ю. В.* Роль та місце сучасних методик у вивченні англійської мови в курсі дистанційного навчання // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. Вип. 13, 2008. С. 35–41.
4. *Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г.* Дистанційне навчання та умови застосування. Харків, 2002. 320 с.
5. *Муліна Н. І.* Методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови (старший ступінь у вищому технічному закладі освіти) : автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 2001. 22 с.
6. *Новомлинець О. О., Дрозд О. П.* Дистанційні курси. Методичні рекомендації щодо підготовки веб-ресурсу дисциплін при організації навчального процесу за дистанційною формою. ЧСТУ, Чернігів, 2013. 32 с.
7. *Олійник О. В.* Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Вип. 38, 2014. С. 238–246.
8. *Шуневич Б. І.* Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки : автореф. дис. докт. пед. наук. Київ, 2008. 36 с.
9. Criminology Level 3 Course. Criminology and Forensic Courses. URL: <https://www.distance-learning-centre.co.uk/products/133/criminology-course.htm> (дата звернення 20.03.2018).
10. *Simpson O.* Supporting Students for Success in Online and Distance Education. New York and London, Routledge, 2012. 296 p.

Надійшла до редакції 14.05.2018. Розглянута на редколегії 28.05.2018.

Рецензенти:

Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ» Рижкова В.В.

Кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ» Шульга І.М.